

de eerste lijn

MEDICIJNEN

3

“We hebben een illegale pillenkast op school”

Kijk ook op

tv **klasse**

2 Story: “Elke dag krijgt minstens één kind een pilletje” | **6 Specialist:** “Een kind dat klaagt over pijn, hééft pijn” | **7 Test:** Hoe veilig zijn zieke leerlingen op jouw school? | **12 Aanpak:** Durf medicijnen bannen

Catherine, juf:

“We hebben
een illegale
pillenkast
op school”

“We moeten kinderen toch niet met hoofdpijn laten rondlopen?” Met dat idee in het achterhoofd geven sommige collega’s van Catherine volwassen dosissen Aspirine, Junifen, zelfs vervallen Dafalgan aan kinderen die pijn hebben. Nemen ze die medicijnen dan van thuis mee? “Nee hoor. Ze zitten in onze ‘zwarte’ medicijnkast. Te grabbel voor elke leraar.”

“In het schoolreglement staat dat de school zonder doktersvoorschrift geen medicijnen geeft. Allemaal schone schijn. Net zoals de officiële EHBO-kast met pleisters, ontsmettingsmiddelen en alles wat volgens de ARAB-wetgeving verplicht is. Die kast is enkel volledig in orde voor de doorlichting binnenkort. Wat de inspecteurs niet zullen zien is onze ‘alternatieve’ EHBO-kast, vol medicijnen waar iedere leraar naar eigen goeddunken in kan graaien. Elke dag is er wel minstens één kind dat medicijnen krijgt van een juf.” Dat zegt Catherine, juf in een basisschool. Met de camera van haar gsm nam ze foto’s. In de letterlijk zwarte kast zonder slot zit

volgens het gewicht van het kind. Bovendien weet niemand of kinderen allergisch zijn voor bepaalde medicijnen. Een ‘aspirientje’ is niet zo onschuldige. Er werd mij áltijd afgeraden om mijn kinderen dat te geven. Dan geef je dat toch ook niet aan een kind dat níet van jou is?”

“PIL NOG NIET GEPAKT?”

“Een ander probleem is Rilatine. Sommige leraren zetten hun doosjes achter slot en grendel. Andere laten het doosje of een half pilletje dat over is op hun bureau rondslingeren. Tijdens de speeltijd lopen kinderen in en uit de klassen. ‘Ach, die discussies over Rilatine zijn overroepen, zeggen sommige collega’s. ‘t Is hier geen grootstad, he.’ Ik durf er al bijna geen opmerkingen meer over geven. Bovendien laat het taalgebruik te wensen over. Een kind dat wat lastig is, krijgt al gauw verwijten naar zijn hoofd: ‘Je pilletje nog niet gepakt zeker?’ Hoe moeten wij op zo’n manier op school aan middelenpreventie werken?”

“Ons schoolreglement is schone schijn”

Junifen siroop, Motilium, Immodium, hoestsiroop, Aspirine 100, vervallen Dafalgan, pilletjes in een strip zonder doosje of bijsluiters waar niemand nog van weet waarvoor ze dienen...

“HIER, NEEM EEN PILLETJE”

“Dat er tegen plotse hoge koorts wordt ingegrepen, kan ik nog enigszins begrijpen. Al blij ik vinden dat zoiets niet de taak van een leraar kan zijn. Het is trouwens strafbaar om op eigen houtje medicijnen toe te dienen. Op school houden ze daar weinig rekening mee. Als kinderen in de klas ziek worden, gaan ze naar het secretariaat. Ze krijgen meteen wat kindersiroop en gaan terug naar de klas. Maar hebben ze pijn tijdens de speeltijd, dan komen ze in de lerarenkamer terecht. Wat daar in onze ‘illegale’ kast zit, zijn geen onschuldige kindermiddeltjes: Aspirine, Motilium, Dafalgan... ‘Oh, heb je hoofdpijn? Neem snel een pilletje, ‘t zal wel overgaan.’ Daarmee is het opgelost.”

LEKKERE SIROOP

“Een logboek waarin we alles bijhouden? Dat hebben we niet. Ah nee, want die kast is helemaal niet officieel. Waarom zou je dat bijhouden? Een kind dat bij drie leraren langsgaat met dezelfde klachten, kan drie keer een volle lepel siroop of een pilletje krijgen. Siroop vinden kinderen trouwens heel lekker. Sommige collega’s beseffen niet dat wat ze doen gevaarlijk kan zijn. De dosis wordt nooit afgemeten

sies over Rilatine zijn overroepen, zeggen sommige collega’s. ‘t Is hier geen grootstad, he.’ Ik durf er al bijna geen opmerkingen meer over geven. Bovendien laat het taalgebruik te wensen over. Een kind dat wat lastig is, krijgt al gauw verwijten naar zijn hoofd: ‘Je pilletje nog niet gepakt zeker?’ Hoe moeten wij op zo’n manier op school aan middelenpreventie werken?”

WE SLIKKEN STEEDS VAKER

- **9 procent** van de Belgische jongeren grijpt af en toe naar een slaap- of kalmeerpil om zich beter en rustiger te voelen of om beter te kunnen slapen.
- Volwassen Belgen slikken dagelijks **735 000 slaappillen**. Daarmee is België koploper in Europa.
- Meer dan **6 000 Vlaamse kinderen** tussen 5 en 11 jaar nemen medicijnen om hun hyperactiviteitsaandoening ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) te onderdrukken. Dat aantal is de laatste drie jaar met 74 procent gestegen.

Een school vol pillen

GEBRUIK OF MISBRUIK?

Antibiotica, pijnstillers, siroopjes, vitaminen... Medicijnen sijpelen via allerlei wegen de schoolpoort binnen: op voorschrift, via de ouders, de schoolapotheek, de boekentas... Je **gebruikt** ze om van een ziekte te genezen, om een medische aan-

doening onder controle te houden, om je beter te voelen. Je kunt ze ook **misbruiken**. Om je prestaties te verbeteren, om beter na te denken, omdat ze je een euforisch gevoel geven...

ZIEK OP SCHOOL

Leraren worden op verschillende manieren geconfronteerd met leerlingen die tijdens de lessen medicijnen nodig hebben of erom vragen.

1. Een leerling is **te ziek**. Hij heeft koorts, is nog niet genezen van een ziekte en is duidelijk minder goed of niet in staat om de lessen te volgen.
2. Een leerling **wordt ziek** op school. Hij gedraagt zich plots anders, klaagt over pijn, moet braken, raakt bewusteloos... Het is duidelijk dat er zich iets ernstigs voordoet.
3. Een leerling neemt **voorgeschreven medicijnen**. Hij heeft ADHD, diabetes, astma... en heeft vaak extra zorg nodig. Of hij herstelt van een ziekte met bijvoorbeeld antibiotica.
4. Een leerling **klaagt** geregeld over pijn. Hij meldt zich meermaals bij de leraar of het secretariaat. Er is geen duidelijk aanwijsbare reden voor de pijn.
5. Een leerling brengt **niet-voorgeschreven medicijnen** mee. Ze zijn preventief door ouders meegegeven of zonder toestemming meegenomen voor het geval dat...
6. Een leerling **misbruikt of verhandelt medicijnen**. Slaapmiddelen, kalmeerpillen, oppeppers... omdat ze een goed gevoel geven, rustig maken, om te experimenteren...

RISICO'S

1. **Verantwoordelijk en aansprakelijk.** Een leraar die op eigen initiatief medicijnen toedient, begeeft zich op het terrein van de geneeskunde. Hij is strafbaar. Loopt er iets fout, dan kan hij aansprakelijk worden gesteld. Misschien komt er een rechtszaak.
2. **Ernstige bijwerkingen.** Sommige kinderen zijn allergisch voor bepaalde stoffen in medicijnen. Medicijnen kunnen ook reageren op andere die de leerling thuis al heeft genomen. Een foute toediening kan hem in shock of in een coma toebrengen.
3. **Overdosis.** Sommige medicijnen zijn niet voor kinderen geschikt. Een volwassen dosis is voor een kind vaak al een overdosis. Enkel dokters kunnen een diagnose stellen en de juiste medicijnen en dosis voorschrijven.
4. **Gewenning en verslaving.** In sommige medicijnen zitten stoffen die de normale werking van het lichaam aantasten: ze veranderen het denken, de concentratie, de alertheid, het welzijn, de emoties... Je wordt er snel aan gewend en verslaafd.
5. **Middelenmisbruik.** Een school die snel medicijnen toedient, geeft het signaal dat er voor elk probleem een pil bestaat. Leerlingen nemen dat idee over. Anderzijds kan medicijnen verbieden een invloed hebben op illegaal verhandelen op de speelplaats.

“Ook in het gewoon onderwijs zitten steeds meer leerlingen die binnen de schooluren medicatie nodig hebben. Maar een wettelijk kader dat de leraar beschermt, ontbreekt. Wat nu?”

(Trees Ameloot, preventieve gezondheidszorg VCLB)

WAT ZEGT DE WET?

- In België is iedereen **verplicht hulp te verlenen** aan een persoon in nood. Wanneer je zelf geen gevaar loopt, ben je verplicht de hulp te bieden die je kent en kunt geven.
- Het toedienen van medicijnen valt **niet onder eerste hulp**. Dat is voorbehouden aan artsen, apothekers en andere medische beroepen. Andere personen die medicijnen geven, zijn wettelijk **strafbaar**.
- Binnen de ruimte en beperkingen die de wet oplegt, neemt een school zelf het initiatief tot een medicijnbeleid. Hoe neemt het schoolteam de rol van **'goede huisvader'** op zich? De school handelt in eer en geweten, maakt afspraken, neemt voorzorgsmaatregelen, biedt attesten aan, volgt actieplannen, zet de verantwoordelijkheid op papier...

“Och, met een pilletje gaat dat snel weer over.” Dat idee leeft volgens **Karl Baert**, pedagoog en auteur van ‘EHBO bij kinderen en jongeren’, nog te veel in het onderwijs. “Leraren bedoelen het goed, maar beseffen niet welke gevolgen een ‘onschuldig’ pilletje kan hebben.”

“Een kind dat klaagt over pijn, hééft pijn”

Zijn er nu meer medicijnen op school dan vroeger?

“Steeds meer kinderen die medische hulp nodig hebben, zitten in het gewone onderwijs: kinderen met ADHD, diabetes, epilepsieaanvallen, mucoviscidose. Die kinderen moeten dagelijks medicijnen nemen. Soms ook op school. Bovendien stijgt het slikgedrag in de maatschappij: ‘voor elk probleem een pilletje’. Kinderen krijgen in de boekentas medicijnen mee, ouders verwachten dat leraren

niet weten of de buikloop uitgelokt is door stress, een reactie is op een voedingsmiddel of een infectie. Ook hoofdpijn kan een uiting zijn van meerdere aandoeningen: menstruatie, migraine, een hersenvliesontsteking... Enkel een dokter kan dat vaststellen. Daarnaast zijn sommige kinderen allergisch voor bepaalde medicijnen. Je hebt er ook geen zicht op of de leerling thuis al iets heeft genomen. Als leraar probeer je goed te doen, maar je neemt heel wat risico's. Van huiduitslag tot een coma.”

“Een goedbedoeld pilletje kan nare gevolgen hebben”

siroop geven tegen hoest, een ‘paracetamolke’ tegen hoofdpijn... Een ziek kind thuis opvangen is vaak onmogelijk, dus dat pilletje moet dan maar. Ook leraren gaan daarin mee: ‘Haal snel iets op het secretariaat, 't zal wel overgaan!’”

Meestal gaat met medicijnen pijn wel over!

“Tuurlijk, maar een leraar is niet opgeleid om zo'n ernstige beslissing te nemen. Hij is zelfs strafbaar. Bovendien zijn sommige medicijnen in bepaalde situaties ronduit gevaarlijk. Een medicijn tegen diarree kan bij bepaalde bacteriële infecties zoals salmonella levensbedreigend zijn. Maar een leraar kan

Maar soms moet een leraar snel ingrijpen...

“Een leraar moet altijd ingrijpen, ook als de leerling al drie keer met pijn kwam aankloppen. Een kind dat klaagt over pijn, hééft pijn. Neem hem serieus. Ook al blijkt het achteraf mee te vallen. Zo'n leerling trekt aan de alarmbel. Misschien heeft de pijn geen medische oorzaak, maar loopt er elders iets fout: een scheiding, een pestgeval. Kan de leerling niet meer in de klas blijven, dan laat je de ouders hem ophalen. Maar medicijnen geven, doe je niet. Ook niet in crisisgevallen. We moeten de reflex aanleren om bij de minste twijfel gespecialiseerde hulp te bellen. Nog te vaak gaan we uit van: ‘het zal wel niet erg zijn.’”

“Ouders vragen om stopjes te steken tegen koorts of een sonde te verzorgen... Dat behoort toch niet tot onze taak?”

(Sabine, kleuterjuf)

Hoe veilig zijn zieke leerlingen op jouw school?

DOE DE TEST

- ja nee Onze school heeft een visie op medicatie: een medicijnbeleid
- ja nee Het schoolteam, ouders en leerlingen vinden het beleid in het schoolreglement
- ja nee Het clb en het zorgteam zijn volwaardige partners
- ja nee Minstens drie personen op school hebben een basiskennis EHBO
- ja nee Ik weet wie dat zijn en kan ze snel bereiken indien nodig
- ja nee Iemand is verantwoordelijk voor het medicijnbeleid en de EHBO-kast
- ja nee Signalen van kinderen die zich ziek voelen nemen we altijd ernstig
- ja nee Het EHBO-lokaal is duidelijk aangegeven, rustig en discreet
- ja nee In de EHBO-koffer zitten geen medicijnen
- ja nee Er is een logboek: welk kind meldt zich ziek, hoe werd het opgevolgd?
- ja nee Ouders snappen waarom we medische fiches laten invullen, en mogen weigeren
- ja nee We kunnen steeds de ouders van het kind bereiken (thuis en op het werk)
- ja nee We geven alleen medicijnen met doktersattest, ondertekend door de ouders
- ja nee Het drugbeleid op school heeft ook aandacht voor medicijnmisbruik

Hoe meer je ‘ja’ antwoordt, hoe veiliger jouw school omspringt met medicijnen.

Een medicijnbeleid: van hoofdpijn tot spuitje

Een leerling heeft ineens hevige hoofdpijn of kampt met zware diarree, een diabetespatiënt krijgt een hypoglykemie... Snel handelen is soms van levensbelang. Daarom ligt een veilig medicijnplan op voorhand vast. Hoe ingrijpen is dan niet de beslissing van één leraar, maar van een volledig schoolteam dat aan hetzelfde zeel trekt.

EEN VEILIG MEDICIJNBELEID:

1 is een beleidskeuze

De school wil investeren in een schoolklimaat waarin elk kind binnen de veilige schoolomgeving medische zorg kan krijgen.

2 is teamwork

Het beste beleid groeit van binnenuit. De directeur luistert naar ervaringen rond medicijnen van leraren, ouders, clb, zorgteam, leerlingenbegeleiding, leerlingenraad...

3 is voorbereid

EHBO is voldoende gekend op school. Er is een veilig schoolklimaat waar ouders, leraren en leerlingen zich thuis voelen. Elke leraar weet wat de verzekeringspolis inhoudt. Ouders gaan akkoord met medische fiches.

4 geeft het goede voorbeeld

Een leraar of school die los omspringt met medicijnen, geeft het signaal dat zoiets kan, dat er voor elk probleem een middel bestaat.

HET DRUGBELEID OP SCHOOL

Jongeren grijpen vaker naar medicijnen dan naar drugs. In de lessen moet naast drugs ook medicatie voldoende aandacht krijgen. Je kunt een link vinden in vakken als fysica, chemie of

biologie, godsdienst of zedenleer. Medicijnen kun je moeilijk helemaal van school bannen. Je kunt wel grenzen stellen, leerlingen informeren en misbruik aanpakken.

PREVENTIE BEGINT IN DE BASISCHOOL

- **Bied vertrouwen.** Een kind dat zich thuis voelt op school, kan er ook op terugvallen bij problemen. Kan het bij jou terecht als het zich niet goed voelt of wil je klachten weg met: 'Het zal wel overgaan'?
- Kinderen **kijken op** naar de leraar. Geef het goede voorbeeld. Bied alternatieven aan voor medicijnen: rusten als je heel moe voelt, vroeger in bed kruipen als je hoofdpijn hebt.
- Geef de juiste **signalen**. Medicijnen horen achter slot. Laat ze niet rondslingeren. Daarmee geef je aan dat medicijnen geen snoepjes zijn en dat we er zorgvuldig mee moeten omspringen.
- Werk aan een **positief zelfbeeld**. Geef kinderen zelfvertrouwen: laat ze beslissingen nemen, keuzes maken, voor- en nadelen afwegen, gevoelens verwoorden... Kinderen met een positief zelfbeeld voelen zich minder snel ziek.
- Werk aan **zelfdiscipline**: leer kinderen afspraken maken en zich daaraan houden. Genieten mag, maar je moet ook neen kunnen zeggen en alternatieven zoeken. Lichte pijn moet je met wat extra rust of buitenlucht kunnen verdragen.
- Breng het **totaalplaatje van drugs**: bepaalde medicijnen kun je ook misbruiken. Sommige stoffen in medicijnen veranderen de werking van het lichaam. Ze maken je euforisch, rustig, blij... Je kunt er dus ook gewend en verslaafd aan geraken.
- Geef ook ouders het signaal dat medicijnen niet op school horen. Maak **duidelijke afspraken** bij inschrijving, in het schoolreglement, met een brief bij het begin van het schooljaar en via de website van de school. Leg daarin uit waarom je medicijnen niet zomaar met je kind meegeeft.

5 heeft een of meerdere verantwoordelijken
Zij kennen EHBO, volgen de medische fiches op, verspreiden stappenplannen, beheren de schoolapotheek... Neemt het secretariaat die taak op zich?

6 wordt laagdrempelig gecommuniceerd
Een medicijnplan is eenvoudig. Het bevat modelbrieven en attesten, posters met noodnummers... De ouders en de school maken afspraken over de te volgen stappen, de vrije artskeuze enz.

7 voorziet in faciliteiten
De school gaat na wat ze naast de verplichte EHBO-koffer nodig heeft. Een apart lokaal met ziekenbed, een draagberrie, vervoer naar de dokter, EHBO-cursussen voor leraren...

8 laat iedereen in zijn waarde
Het EHBO-lokaal is rustig en discreet. De school laat de artskeuze vrij. De leraar houdt zich aan het ambtsgeheim: deelt niet onnodig vertrouwelijke informatie met derden.

9 maakt deel uit van het crisisplan
Daarin staan scenario's. Wat kan er fout lopen? Wie doet wat? De draaiboeken voor crisissen (op maat van het kind met diabetes, met epilepsie...) liggen binnen handbereik van de leraar.

10 wordt geëvalueerd
Een goed beleid blijft niet stilstaan maar groeit door jaarlijkse evaluaties. Wat liep er fout? Wat kan beter? Wie kunnen we eventueel nog betrekken?

In Scholengemeenschap De Kraal in Herent-Winksele krijgen de EHBO-kastjes een wekelijkse check-up. Zoveel mogelijk leraren volgen een EHBO-cursus en voor elke leraar ligt een praktisch draaiboek medicijnen klaar.

“We laten niks aan het toeval over. Hier spelen we niet met levens”, zegt directeur

Jo Roels.

“De beste regels komen van leraren en ouders”

WARBOEL “Twintig jaar geleden was EHBO hier een warboel. Elke leraar deed wat in zijn ogen het beste was: aspirine geven, zalfje hier, siroopje daar... Een levensgevaarlijke situatie. Een interne doorlichting en een kind dat een overdosis insuline kreeg, schudden ons wakker. Ik heb toen een werkgroep samengesteld van leraren, de schoolarts, het clb, zelfs ouders. Vanuit hun ervaringen, kennis en vragen is ons medicijnbeleid gegroeid.”

INDEKKEN “Als leraren een probleem voorleggen, is mijn eerste vraag: ‘Wat zou jij eraan doen?’ Ik vind niet dat ik oplossingen moet verzinnen en die met ijzeren hand moet toepassen. Het beste beleid groeit van binnenuit. Dan komt alles vanzelf. Ik zet uiteindelijk alles op papier en dek mijn leraren in. Zo kreeg ik vragen over ziekenvervoer. ‘Wat als er iets gebeurt? Is dat wel mijn taak?’ In plaats van te blijven ‘zagen’ en discussiëren heb ik in de schoolpolis voortaan elke auto van leraren laten verzekeren om leerlingen te vervoeren.”

VERTALEN “Wat komt er nog allemaal op ons af?’ vragen leraren soms. Iedere school heeft een arbeidsreglement. Maar voelen leraren zich gesterkt door zo’n omslachtig ding? Integendeel. Ze worden er moedeloos van. Elk jaar vertalen we het reglement in concrete afspraken: ‘Wat moet de leraar weten?’ In dat document zitten stappenplannen, wie-doe-wat-formulieren, telefoonnummers, fiches, modelbrieven... Alles op maat van onze school.”

OUDERS “Ouders zijn een belangrijke schakel in een schoolbeleid. Niet enkel die in de ouder- of schoolraad. Ouders met een medisch beroep kunnen bijvoorbeeld meedenken over stappenplannen, EHBO-kastjes controleren... Dé uitdaging is alle ouders bereiken. Verwacht niet dat ze zomaar opgelegde regels volgen, maar overtuig hen van de keuze van de school. ‘Geen medicijnen zonder voorschrift? Ah. Waarom niet?’ Maak dat de ouders duidelijk via alle mogelijke kanalen. Pas als je hen mee hebt, kun je zeggen dat je beleid werkt.”

Durf medicijnen bannen

BASIS VOOR EEN VEILIGE MEDICIJNAANPAK

Medicijnen op eigen initiatief toedienen is strafbaar. Durf ze bannen. Ze horen niet op school. Leg het medicijnbeleid in het schoolreglement vast. Waar je rekening mee houdt?

1. EEN LEERLING IS TE ZIEK OM DE LESSEN TE VOLGEN

- Een zieke leerling hoort niet thuis op school.
- Is hij er toch? De verantwoordelijke vraagt de ouders om de leerling op te halen.

2. EEN LEERLING WORDT ZIEK OP SCHOOL

- De school geeft geen medicijnen.
- De verantwoordelijke vraagt de ouders om de leerling op te halen.
- De ouders zijn niet bereikbaar? Neem contact op met de huisdokter van het kind. Pas als die onbereikbaar is, bel je een andere dokter.
- In dringende gevallen belt de leraar meteen hulpdiensten (112!).

3. EEN LEERLING NEEMT VOOR-GESCHREVEN MEDICIJNEN

- Medicijnen neem je zoveel mogelijk thuis in.
- De school geeft enkel medicijnen op doktersvoorschrift (met ondertekend attest).
- Er is vooraf afgesproken wie coördineert en de medicijnen toedient.

4. EEN LEERLING KLAAGT GEREGELD OVER PIJN

- De school geeft geen medicijnen of placebo's.
- De leraar brengt de ouders, het zorgteam of de cel leerlingenbegeleiding op de hoogte.
- In samenspraak met de ouders volgen zij verder op en verwijzen de leerling door naar gespecialiseerde hulp.

5. EEN LEERLING BRENGT NIET-VOOR-GESCHREVEN MEDICIJNEN MEE

- In het basisonderwijs aanvaardt de school enkel medicijnen die rechtstreeks op school worden afgegeven.
- In het secundair onderwijs aanvaardt de school uitzonderlijk dat leerlingen medicatie meenemen (bv. bij maandstonden). De leerling brengt de leraar op de hoogte of ouders geven een briefje mee.

6. EEN LEERLING MISBRUIKT OF VERHANDELT MEDICIJNEN

- De school laat geen middelengebruik (drugs, alcohol...) toe. Ook geen medicijnen.
- De leraar reageert altijd als leerlingen medicijnen gebruiken of verhandelen.
- De school neemt maatregelen en pakt misbruik even streng aan als drugs op school.

HOE WERKEN MET EEN MEDISCHE FICHE?

- 1 Op een medische fiche staat **medische informatie** over de leerling: ziektes, allergieën, tetanusprik, de huisdokter, noodtelefoonnummers van ouders en grootouders (thuis, gsm en op het werk). De fiche is niet verplicht.
- 2 Ga samen met het **clb en de verpleegkundige** na welke informatie **je nodig hebt**, wat niet nuttig is, vraag je niet (bv. ziektes in de familie).
- 3 Respecteer de **privacy**. Spreek met ouders en leraren af wie er toegang toe heeft.
- 4 Laat voor **extra muros activiteiten** een nieuwe fiche invullen met extra info: bedplast de leerling, slaapwandelt hij?
- 5 **Vernietig** de fiche na elk schooljaar, na extra muros activiteiten of wanneer de leerling de school verlaat.

WAT BENADRUK JE BIJ DE OUDERS?

- Vermeld in het schoolreglement en een begeleidende brief dat de fiche **niet verplicht is**.
- Vermeld waarom de fiche nuttig is en **wat er met de informatie gebeurt**: er kan altijd iets voorvallen, leraren zijn niet medisch geschoold, de school moet snel beslissen...
- Vermeld **wie de informatie beheert**.
- **Garandeer** dat de fiches op het einde van het schooljaar of na de bos- en zoekklassen vernietigd worden.

HOE WERKEN MET EEN DOKTERSATTEST?

- 1 Een doktersattest geeft aan welke medicatie de leraar moet geven **op voorschrift** van een dokter, met handtekening van de ouders.
- 2 Op een medisch attest staat de naam van de **arts**, de **leerling** en de **ouders**, de naam van de **medicatie** en de **vorm** (pilletjes, siroop...), het **tijdstip** waarop de medicatie wordt gegeven, de **hoeveelheid**, de wijze van **bewaring** en **voorzorgen** en **ongewenste effecten**.
- 3 Laat het attest altijd **ondertekenen** door de dokter en de ouders.
- 4 Bied voldoende voorbeeldattesten aan bij het begin van het schooljaar of maak ze **downloadbaar**.
- 5 Kleef het attest (A5-formaat) op een **doorzichtig zakje** waarin je de medicatie bewaart.

WAT BENADRUK JE BIJ DE OUDERS?

- Informeer in het schoolreglement en een begeleidende brief **waarom** medicijnen **enkel via een doktersattest** worden gegeven: 'om ongelukken te vermijden'...
- Zeg dat de school **zonder attest geen medicijnen toedient**, ook niet bij uitzondering.
- Vraag de ouders, zeker in het basisonderwijs, om de medicijnen **rechtstreeks aan de leraar** of de verantwoordelijke te geven.
- Vermeld **wie verantwoordelijk** is voor het geven van de medicijnen.

EEN VEILIGE SCHOOLAPOTHEEK

- bevat geen medicatie
- iemand die EHBO kent, heeft de leiding
- wordt regelmatig gecontroleerd op vervaldatum en volledigheid en wordt aangevuld
- gaat mee op uitstap (bosklassen enz.)
- is kindveilig afgesloten
- bevat een logboek (wie, wat, wanneer, hoe aangepakt?)
- bevat telefoonnummers en noodnummers

In het **Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB)** staat wat er verplicht in een EHBO-koffer moet. Medicatie zit er niet in. Meer info: ARAB art. 174 – 183

JE HEBT EEN VERMOEDEN VAN OVERMATIG MEDICIJNGEBRUIK?

- **Spreek de leerling aan:** “Ik merk dat je de laatste tijd sloom bent in de les.” Voelt hij dat ook zo aan? Is er een probleem?
- **Veroordeel niet.** Beschrijf zijn gedrag. Je kunt nooit zeker weten of je vermoeden juist is. Misschien is er een ander probleem.
- **Toon je bezorgd.** Misschien zal hij uit zichzelf niet praten, maar je geeft wel het gevoel dat hij bij je terecht kan.
- Schakel de **leerlingenbegeleider of een clb-medewerker** in. Zij volgen op, praten met ouders en verwijzen eventueel door naar gespecialiseerde hulp.

EEN LEERLING WORDT ZIEK IN DE KLAS?

- 1 Neem de leerling serieus.
- 2 Blijf rustig en volg de stappenplannen.
- 3 Stel vragen. Observeer: gedraagt hij zich anders, heeft hij koorts, is hij bleek?
- 4 Hij moet naar het secretariaat. Laat de leerling of je klas nooit alleen. Vraag een collega van een naburige klas om hulp.
- 5 Crisissituatie? Bel 112!
- 6 Zorg dat de klas rustig blijft. Laat de leerlingen eventueel de klas verlaten.
- 7 Geef geen medicijnen! Druivensuiker of cola bij een hypoglykemie moeten wel.

5 VRAGEN 5 ANTWOORDEN

“Een kind in mijn klas heeft vaak pijn zonder aanwijsbare reden. Ik geef nu placebo’s. Mag dat?”

▶ Als je de behoefte hebt om een leerling een placebo te geven, dan is er sowieso meer aan de hand. Je gaat er dan van uit dat de pijn niet echt is. Maar een kind dat klaagt over pijn, heeft ook pijn. Neem als leraar geen genoegen met een oplossing op korte termijn, zoals een placebo. Je hebt een signaalfunctie. Praat met ouders, verwijst de leerling door naar de zorgjuf, de cel leerlingenbegeleiding of het clb. Bovendien geven placebo’s kinderen het verkeerde signaal dat er voor elk probleem een pil bestaat. Je leert het kind enkel met zijn lichaam communiceren door ‘pijn’ te verwoorden, en niet door rechtstreeks over diepere problemen te praten.

“Tijdens het oudercontact vertelt de meester aan andere ouders dat mijn dochter (9) zware medicatie neemt tegen een angststoornis. Kan hij dat zomaar?”

▶ Een leraar heeft geen beroepsgeheim. Daarom mag hij nog niet aan om het even wie informatie doorgeven. Hij heeft wel ambtsgeheim: hij moet voorzichtig omgaan met vertrouwelijke informatie. Een leerling met ADHD, autisme... heeft soms wat extra zorg nodig op school, bijvoorbeeld medicijnen. In het belang van het kind mag de leraar die info wel delen met andere leraren, het clb of de directeur. Maar niet met andere leerlingen of ouders. Medewerkers van het clb hebben wel beroepsgeheim.

“Kan ik als leraar aansprakelijk worden gesteld als er iets fout loopt?”

▶ Ja. Medische attesten, draaiboeken... bieden geen sluitend wettelijk kader dat de leraar beschermt. Toch is iedereen verplicht in nood hulp te bieden. De wet straft vaker de persoon die ‘niets doet’. Dat is schuldig verzuim. De rechtspraak verwacht dat je doet wat je kunt. Enkel als je verboden zaken doet, kun je worden gestraft, bijvoorbeeld op eigen initiatief medicijnen toedienen. De rechter zal bij een klacht rekening houden met doktersattesten, de moeilijke situatie... Het volstaat dat je logische beslissingen neemt en als een ‘goede huisvader’ handelt. Ga ook na of de schoolpolis dat soort ongevallen dekt. Dat is voor iedere school anders.

“Sinds dit jaar verbiedt onze school niet-voorgeschreven medicatie. Nu hebben wij geen zicht meer op wat de leerlingen op de speelplaats slikken.”

▶ Naast de pedagogische opdracht heeft de school een voorbeeldfunctie. Een school die op een doordachte en verantwoorde wijze beleid voert over medicatiegebruik, en dus medicijngebruik niet normaliseert, werkt preventief. Als de school van beleid verandert, is het zinvol de specifieke noden en behoeften in kaart te brengen. Via de leerlingenbevraging van het VAD kan dat. Van daaruit werk je aan een beleid op maat van de sterktes en zwaktes in de school. (www.vad.be)

“Een leraar kan niet objectief oordelen over pijn. Hij is te sterk beïnvloed door eerdere ervaringen met die leerling. Ooit lieten we iemand sporten met een gebroken pols. We dachten dat hij ‘weer eens’ flauw deed.”

(Piet Vandebriel, jeugdpsychiater in het Buitengewoon Onderwijs, Genk)

“In mijn klas viel een leerling bewusteloos. Ik moest van een klasgenoot horen dat hij epilepsie had. De school heeft medische fiches. Mag ik die inkijken?”

▶ Neen, tenzij de school dat vooraf met de ouders heeft besproken en zij de regels hebben ondertekend. Een leraar moet in een crisissituatie goed geïnformeerd zijn. Maar medische informatie behoort tot de privacy van het kind en de ouders. Je kunt hen nooit verplichten die met de school te delen. Creëer een open schoolklimaat met laagdrempelige communicatie naar ouders. Dan weten zij waarom een medische fiche nuttig is. De school kan ook de privacy beter bewaken. De EHBO-verantwoordelijke kan bijvoorbeeld zelf de fiches beheren en de leraar op de hoogte brengen van specifieke problemen. Bij het begin van het schooljaar kunnen ze in samenspraak met de clb-arts een stappenplan op maat van de leerling met extra zorgbehoeften maken.

Heb je zelf ervaringen met medicijnen op school, wil je interessant lesmateriaal tippen? Doe het via het forum van www.klasse.be/eerstelij (doorklikken naar medicijnen)

MEER INFO NODIG?

Eerste Hulp bij kinderen en jongeren –
Karl Baert – Die Keure

Help! Eerste hulp voor iedereen –
Rode Kruis Vlaanderen

www.welzijn-op-school.net
(klik op welzijnsclusters en dan EHBO)

www.vad.be (klik op VAD-aanbod, dan op sectoren en onderwijs)

www.vigez.be en www.gezondeschool.be voor het uitwerken van een gezondheidsbeleid op school (zoek op medicatie in de zoekfunctie)

De centra voor leerlingenbegeleiding (clb's) op <http://www.ond.vlaanderen.be/clb/adressen> of op <http://www.go-clb.be>, <http://vclb.bmgroupp.be> en <http://www.ovsg.be> (klik op clb)

www.rodekruis.be

De begeleidingsdienst van de school of het clb dat aan je school verbonden is, kan je ook meer informatie bezorgen.

De Eerste Lijn: nu ook op TV.Klasse

Bij de Eerste Lijn hoort ook een filmpje. Kijk en leef mee met de getuigen. Leer van andere scholen. Allemaal op www.klasse.be/leraren

Een leerling moet **medicijnen op voorschrift nemen**? Kleef dit attest op een doorzichtig zakje waarin je de medicijnen stopt. Zo vermijd je dat de verkeerde medicatie bij de verkeerde leerling terecht komt, én je betreft de dokter en de ouders. Je kunt ze downloaden en printen op

WWW.KLASSE.BE/EERSTELIJN

Attest medicijnen

Naam van de leerling: _____ Klas: _____
 Vestigingsplaats: _____
 Naam van de ouders: _____ Tel: _____

Naam geneesheer: _____
 Adres geneesheer: _____
 Telefoon geneesheer: _____

klasse

Naam medicijn: _____ Vorm: _____
 Dosering: _____
 Tijdsip en frequentie: _____
 Vervaldatum: _____ Hoe bewaren? _____

Voorzorgen: _____

Handtekening ouders: _____ Handtekening geneesheer: _____

Laagdrempelige brieven over de medische fiche en het doktersattest naar ouders schrijven? Klik en print enkele voorbeelden op

WWW.KLASSE.BE/EERSTELIJN

de eerste lijn

Hoofdredacteur: Leo Bormans

Redactie: Annelies Vanechoutte, Veerle Vanbuel en Michel Van Laere

Vormgeving: Mieke Keymis, Tim Sels en Peter Mulders

Sites & Multimedia: Toon van de Putte en

Michel Aerts **TV-Klasse:** Elke Broothaerts, Wouter Vanmol en Hans Vanderspikken

Verantwoordelijke uitgever: Jo De Ro

Foto cover: Peter Van Hoof

Dit dossier werd gemaakt in samenwerking met jongeren, ouders, leraren, directeurs,

Karl Baert, Inge Van Trimpont, Piet Vandebriel, het Rode Kruis en preventieadviseurs van de onderwijskoepels en de centra voor leerlingenbegeleiding. Het is het derde van een vernieuwde reeks. De andere dossiers raadpleeg je nog steeds online op

www.klasse.be/eerstelij